

Voorjaar 2023

Natuurplatform

Helmond

Uitgave van de samenwerkende groenverenigingen

Laat de zomer maar komen!

Kies voor de kracht van groen

Groen geeft kracht aan mens,
maatschappij en milieu.

Dat is al meer dan 75 jaar de visie én expertise van Du Pré. We werken praktisch en professioneel aan advies, aanleg en onderhoud van groenprojecten bij bedrijven, overheid en instellingen. Duurzaam en innovatief, full service én persoonlijk: dat is onze kracht.

Kasteeltuin Helmond

Du Pré Groenprojecten streeft naar een goede relatie met natuurorganisaties in Helmond. Het project **Heel Helmond Bloeit** biedt hiertoe een geweldige kans! Want ook bij Du Pré staat het streven naar verbetering van de biodiversiteit hoog in het vaandel, evenals bewustwording dat groen en goede zorg rond groen bij iedereen bevorderd moet worden. Samenwerking is daarbij het toverwoord. Samen met gemeente Helmond, IVN, Groei&Bloei, KNNV, Imkersvereniging, Buurttuin Brandevoort, Natuurtuin De Robbert en Landschapspark Kloostereind wil Du Pré Groenprojecten Helmondse wegbermen en slootkanten in 2021 helpen verbeteren en verfraaien. Want groen moet iedereen doen!

Advies
Aanleg
Onderhoud
MVO vergroten

 Du Pré
Groenprojecten

0492 - 523 330

www.dupre-groenprojecten.nl

Voorwoord

“We begrijpen niets van de politiek van de laatste decennia als we het vraagstuk klimaat centraal stellen.”

Deze prikkelende hypothese van de filosoof Bruno Latour is de spijker op de kop.

De vraag is of we politiek of onszelf niet begrijpen.

Keuzes maken op gebied van de natuur is niet gemakkelijk. Het lijkt evident dat de laatste decennia het milieu en de natuur veel aandacht krijgen.

Maatschappelijk willen we de wereld redden door op: klimaat, biodiversiteit, ecosystemen, Co2 etc. te letten en maatregelen te nemen.

Het blijkt een moeilijk verhaal? Waar begint het? Wat doen we wel en wat doen we niet?

Bij elke keuze zijn er belangen die de te maken keuzes niet gemakkelijker maken.

Neem nu de energiecrises. Hier speelt voor iedereen het belang van gebruik en kosten. Iedereen heeft dit de laatste tijd kunnen merken. Maar ook keuzes in hoe gebruik ik de energie. Stap je gemakkelijk in je auto om even een boodschap te doen of ga je meer te voet of met de fiets?

Met alle voor en tegens gebeurt er om ons heen van alles op het gebied van klimaat. Niet altijd zichtbaar voor iedereen.

In deze uitgaven van het Natuurplatform Helmond, een samenwerkingsverband van Helmondse Natuurverenigingen, willen we hierbij stilstaan om iets zichtbaar te maken van deze ontwikkelingen in onze gemeente.

Veel leesplezier!

De redactie.

4	Vennenwandeling Stiphoutse Bossen
5	WBE Helm: Onze natuur
6	Groei & Bloei: Bekijk je gazon nog eens anders
7	Stichting Steenbreek: Groene voor-nemens voor dit jaar
8	De kracht van vrijwilligerswerk: Henk van Schayk
10	Imkervereniging: Zeldzame huisdieren
11	De klimaatburgemeester
13	Buurttuin de Voorstee groeit door
15	KNNV: Helmondse Oeverwaluw

COVERFOTO:

Marga Gijsbers, IVN Helmond

REDACTIE:

Karin de Vos, Jelle Everhardus, Jan van Bommel, Kim van Goor

REDACTIEADRES:

redactie@natuurplatformhelmond.nl

LAY-OUT EN STYLING:

Olga Stih

DRUKKER:

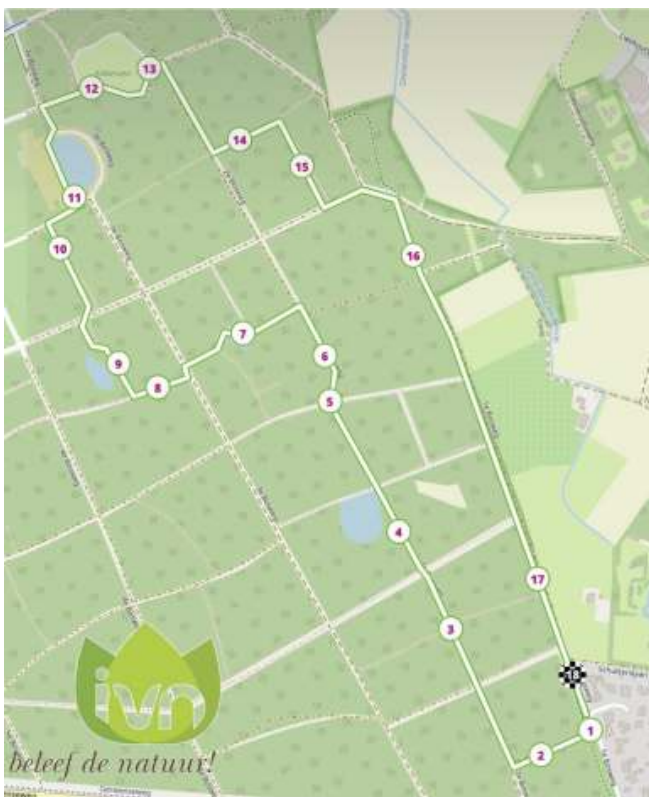
Editoo B.V. te Arnhem

Vennenwandeling Stiphoutse Bossen

Het landschap van de Stiphoutse Bossen is gevormd in en kort na de laatste ijstijd. Aanhoudende westenwinden hebben een dik pakket dekzand afgezet, stuifduinen gevormd en laagtes uitgevaaid. Die laagtes zijn gevuld met regenwater en werden de vennen in het bos. De wandeling voert langs vijf van die vennen. Je loopt over rechte bospaden en kronkelige zandpaadjes door de heide rondom de vennen.

Het startpunt van de route is de parkeerplaats bij het kruisbeeld aan de Gerwense Weg.
Kruising Gerwenseweg en 1ste Bosweg in Stiphout, Helmond.
De lengte van de route is circa 3,8 km. Je kan deze route ook wandelen met de app 'IVN routes'.
De wandeling is samengesteld door IVN Helmond.

Geschiedenis

Tot ongeveer 100 jaar geleden lagen de vijf oostelijke vennen in een heidegebied tussen Gerwen, Nuenen, Lieshout en Stiphout op een dekzandrug tussen de beekdalen van Dommel en Aa. De Geeneindse Heide dateert uit de periode van na de laatste ijstijd, zo'n 10.000 tot 15.000 jaar geleden.

In de crisisjaren van de vorige eeuw (1925 – 1935) is het totale gebied beplant met grove dennen en fijnsparren, de enige boomsoorten die op de voedselarme heidegrond konden groeien. Zo veranderde de Geeneindse Heide langzamerhand in de Stiphoutse Bossen.

Eigenaar gemeente Helmond streeft tegenwoordig naar een gemengd bos. Dus niet alleen naaldbomen maar ook loofbomen zoals eiken, beuken en berken. Het geheel wordt hierdoor een stuk aantrekkelijker, ook voor de wandelende mens. Maar natuurlijk vooral goed voor de natuur zelf: meer diversiteit, meer soorten planten en dieren.

Alle huidige vennen in de Stiphoutse bossen zijn op historische kaarten terug te vinden als open water (De Meer) of natte laagtes. Enkele vennen waren destijds veel groter dan nu. Dat geldt vooral voor het Kromven en Kulkesven. Aangenomen kan worden dat de vennen natuurlijke laagten zijn, deels ontstaan door uitstuiving en waarin water stagneert op slecht doorlatende lagen. De vennen werden vroeger gebruikt voor het wassen van schapen (Schapengracht, Witven, Wasven) of als drinkpoel voor het vee.

WBE de Helm

Onze natuur

Van 25 op 26 maart wordt de klok weer een uur verzet. De impact daarvan op ons dagelijks leven wordt dan altijd weer breeduit uitgemeten in de media: uurtje korter slapen, langer licht 's avonds en de discussie of we wel of niet permanent zomertijd moeten hebben. De laatste jaren wordt ook steeds vaker aandacht gevraagd voor de gevolgen die het verzetten van de klok heeft voor wilde dieren. Die ervaren namelijk dat het gedrag van mensen opeens wijzigt en zijn daar in hun eigen gedrag niet op aangepast. Het resultaat is een piek in het aantal aanrijdingen met wilde dieren.

Foto Harry Verbeek

Het vragen van aandacht voor dit fenomeen keert jaarlijks terug. Mensen voorlichten en bewust maken van hun eigen gedrag (als automobilist) is nuttig, maar het werkt slechts kortstondig. Het begrijpen van de natuur, onze plek in de natuur en de gevolgen van ons handelen wordt alleen fundamenteel gewijzigd als we in onze jeugd kennis opdoen en een positieve houding ten opzichte van de natuur ontwikkelen. Daar zijn opvoeding en onderwijs de belangrijkste pijlers voor.

Het onderdeel natuur in het (basis)onderwijs pakket moet stevig verankerd zijn en gericht op 3 B's: Beschermen, beheren en benutten. Beschermen en versterken van biodiversiteit. Beheren om soorten te ondersteunen en balans te bewaren tussen verschillende belangen. Benutten van het natuurlijk aanbod (voedselbos, houtproductie, honing etc). Op dit moment ligt de nadruk in veel gevallen op beschermen. Dat is logisch want we zien dat het verlies aan biodiversiteit om bescherming van kwetsbare soorten vraagt. Als we echter kijken naar landen waar een relatief grote harmonie is met de natuurlijke omgeving (zoals de Scandinavische landen), dan is er veel verdergaande verbondheid met de natuurlijke omgeving: dan zijn beheer en benutting maatschappelijk ingebed.

De wildbeheereenheid richt zich met haar activiteiten ook op de principes van Beschermen, Beheren en Benutten. Het is onze uitdaging om onze kennis over te dragen op jonge mensen, hen mee te nemen en anders te leren kijken naar natuur in de eigen omgeving. Dit jaar herzien we ons meerjaren beheerplan. Onderwijs en voorlichting zullen nadrukkelijk in de doelstelling komen te staan zodat we onze bijdrage aan een meer natuurinclusieve maatschappij leveren.

Groei & Bloei

Bekijk je gazon eens anders

Een strak gazon in de tuin is voor de één een lust voor het oog, voor de ander een bron van werk om het vrij van mos en onkruid te houden. Hebben grasvelden hun langste tijd gehad?

Bloemenwei

Heeft het traditionele gazon zijn langste tijd gehad? Het begint er wel op te lijken. Steeds meer grasveldjes worden omgetoverd in een wei vol bloeiende vaste planten. Zo'n bloemenwei heeft grote voordelen: in een wei hoef je niet te wieden, en ook van moldshopen en slakkenvraat heb je geen last. Die molshopen hebben zelfs nut: ze zorgen voor een kaal stukje grond waarop je planten kunt uitzaaien zodat die daar zonder concurrentie van het gras kunnen ontkiemen. Zo ontkiemt de morgenster bij voorkeur in molshopen.

Het is gemakkelijk gezegd: breng de grasmaaier naar de kringloop en laat het gras maar groeien. Maar ten eerste zul je toch paadjes door je wei moeten maaien om van de wilde bloemenopricht te genieten zonder die plat te trappen, en ten tweede verloopt de transitie van gazon naar wei niet altijd naar wens.

Grond verarmen

Zeker als je dat gazon jarenlang hebt vertroeteld met compost en kunstmestkorrels is de grond zo voedzaam dat je, als je ophoudt met maaien, al snel tegen een jungle van brandnetels, distels, ridderzuring aankijkt. Dat is niet waar je van droomde.

Het maken van een bloemenwei berust juist op het omgekeerde principe: je moet de zaak zo veel mogelijk verarmen. Pas als het gras daardoor aan groeikracht verliest ontstaat er ruimte voor bloeiende vaste planten. Hoe verarm je? Door het gras te maaien en het maaisel af te voeren.

Op rijke grond, zoals kleigrond, duurt dat verarmen langer dan op zand. Op klei zul je in het begin toch wel zes keer per jaar moeten maaien om weelderig groeiende grassen als witbol terug te dringen. Beperk je in dat geval in het begin tot bolgewassen die vroeg bloeien en zich in mei al hebben uitgezaaid. Geleidelijk kun je de teugels laten vieren. Ieder jaar kun je wat later gaan maaien en tegen de tijd dat je pas eind juni maait kun je weideplanten als margrietten, veldsalie en beemdooievaarsbek planten. Dit zijn planten die van nature in grasland groeien en die dus op maaien zijn ingesteld.

Gelukkig is er een geheim middel waarmee je dat verarmen kunt

versnellen. Ik doel op de ratelaar, een halfparasiet die op de wortels van gras parasiteert. Wie ratelaarzaad in zijn gras strooit zal zien dat de groeikracht van het gras onmiddellijk met de helft afneemt. Ratelaar is eenjarig en het zaad kan met brede armzwaai- en worden uitgestrooid. Je hoeft dat maar eenmaal te doen. Daarna zaait de plant zichzelf.

Wat komt er aanwaaien?

In grasland komen veel planten vanzelf aanwaaien. Tuinier je op zand, dan zullen dat bijvoorbeeld havikskruid en wilde margrietten zijn. En misschien zelfs zandblauwtjes en grasklokjes. Zit je op vruchtbaarder grond, dan kun je knoopkruid, rolklaver en biggenkruid verwachten, en misschien ook beemdkroon, duifkruid, heksenmelk en aardaker. Op natte grond groeien kattenstaart, pimpernel en echte koekoeksbloem.

Maar de ene aanwaaier verschijnt sneller dan de andere, en komt een plant in de wijde omgeving niet voor dan kun je wachten tot je een ons weegt. En de meesten van ons zijn ongeduldig. Daarom is er niets op tegen om de zaak een handje te helpen. Uitstrooien van zaad werkt meestal niet; dat zaad kiemt wel, maar de kiemplanten worden door het omringende gras verstikt. Beter is het om planten te kopen en die in het gras te planten. Dat hoeven er niet veel te zijn; wie vijf beemdooievaarsbekken plant heeft er na een paar jaar al vijftig. In mijn ervaring is het planten van vijf stuks meestal wel genoeg. Heeft een plant het niet naar zijn zin, dan zal hij verdwijnen en bevalt de situatie, dan zaait hij zichzelf uit.

Vaste planten in het gras

Er zijn honderden vaste planten die je in gras kunt planten, maar ik zou planten kiezen met een natuurlijke uitstraling. Neem de *Sanguisorba* – pimpernel- waarvan er tegenwoordig wel vijftig cultivars te koop zijn. Plant je zo'n *Sanguisorba* in een border, dan zul je zien dat hij na een paar jaar gestut moet worden omdat hij anders uit elkaar valt. In een bloemenwei wordt hij door het omringende gras overeind gehouden. En dat geldt ook voor andere omvallers, zoals de ooievaarsbekken. In gras zijn ze in hun element.

Makers van een bloemenwei kun je indelen in rekkelijken en preciezen. De rekkelijken vinden dat je alles in gras kunt planten en de preciezen menen dat je je tot wilde planten moet beperken. Ik behoor tot de rekkelijken. Van mij hoeft het geen inheemse beemd- of bosooievaarsbek te zijn. 'Rozanne' doet het net zo goed in gras en bloeit langer dan alle inheemse soorten bij elkaar. En *Geranium psilostemon* mag dan uit de Kaukasus komen – zijn paarsrode bloemen die in juni hoog boven het gras uitsteken

maken een onuitwisbare indruk. En van mij mag het dan ook best de cultivar 'Patricia' zijn.

Thalictrums zijn ook van die omvallers en bijna altijd wijst omvallen op een herkomst uit grasland. Onze inheemse *Thalictrum flavum*, of poelruit, doet het uitstekend op voedzame, niet te droge grond. Op vochtige grond zou je ook met de uitheemse soorten kunnen experimenteren.

Wilde orchidee

De droom van iedere grastuinier is natuurlijk de wilde orchidee, een statussymbool bij uitstek. Besef wel dat veel orchideeën van nature op kalkrijke grond voorkomen. Tenzij je in Zuid-Limburg woont, of op een Waddeneiland, kun je die wel vergeten. Maar de gevlekte orchis en de rietorchis zijn gemakkelijke planten op niet te droge grond. De rietorchis hoeft beslist niet in het riet te staan; ik heb hem zelfs zien bloeien tussen de sedums op een plat dak. Met een bloemenwei maak je een complete levensgemeenschap en eigenlijk zijn de bloemen bijna secundair. Je schept gunstige omstandigheden voor bijen, vlinders, hommels, kevers en andere insecten. En daarmee voor insecteneters, zoals spitsmuizen en allerlei zangvogels. En ook vegetariërs als putters en vinken komen aan hun trekken.

(Tekst: Romke van der Kaa, bron www.groei.nl)

Groene voornemens voor dit jaar

Het nieuwe jaar is begonnen. De goede voornemens zijn gemaakt. Maar komt daar ook de tuin in voor? Misschien geen slecht idee om nu al vast stil te staan bij de tuin voor dit jaar. "Maak om te beginnen een goede planning voor zowel je moestuin als je sierplanten", zegt Anne Wieggers, hoofdredacteur van het magazine *Gardeners' World* en ambassadeur van Stichting Steenbreek.

"Want door op het juiste moment je planten te zaaien of uit te planten, zullen ze sterk en gezond groeien. Dat is heel belangrijk, want gezonde planten zijn minder aantrekkelijk voor slakken, luizen en ander ongedierte of ziekten. En daardoor kom je ook niet in de verleiding om tóch te grijpen naar mogelijk schadelijke middeltjes om je plantjes te redden."

Water

Een punt dat niet vergeten mag worden is besparen op water. De neiging is groot om lekker veel te sproeien bij nieuwe aanplant en tijdens droge periodes, die steeds vaker voorkomen. Je staat er niet altijd bij stil wanneer je de kraan opendraait, maar schoon

drinkwater is een schaars goed dat bovendien steeds schaarser wordt, zegt Wieggers. Er zijn een paar manieren waarop je water kunt besparen in de tuin. "Kies om te beginnen voor planten die zich thuis voelen in de omstandigheden in jouw tuin. Grote kans dat die genoeg hebben aan het hemelwater. Geef dan pas water wanneer je planten het écht nodig hebben. Ze wortelen dieper als je ze niet te veel verwent. Een mulchlaag helpt bovendien om vocht in de grond vast te houden."

Bevorder de biodiversiteit

Met de teruglopende biodiversiteit (simpeler gezegd soortenrijkdom) is een goed voornemen om daar op kleine schaal, in je eigen tuin, een bijdrage te leveren om er iets aan te doen. "Bij een ecosysteem met een grote soortenrijkdom houden alle soorten elkaar in evenwicht, zodat ziekten en plagen niet snel de overhand zullen krijgen. Probeer dus ook in je tuin een rijk mini-ecosysteem te creëren, waarin ruimte is voor vogels, insecten, zoogdieren zoals egels en amfibieën. Bijvoorbeeld met biologische, inheemse, planten en zaden, nestkasten, bijen- en insectenhôtels, schuilplaatsen en een vijver."

Geveltuintje

Maar er zijn meer goede voornemens te maken, bijvoorbeeld een geveltuintje aanleggen. Wie geen ruimte heeft voor een voortuin en toch het straatbeeld wil vergroenen, kan wel vaak een geveltuintje aanleggen: een strook groen van ongeveer anderhalve stoeptegel, direct tegen de gevel van een gebouw, zoals een huis. Er is meestal geen vergunning nodig voor een geveltuintje op gemeentegrond, maar check dit toch even bij je gemeente als je twijfelt aan jouw locatie. Bekijk hier enkele plantentips die het goed doen voor de gevel. < voeg toe: richtlijnen van gemeente >

Balkonplanten

Wie in een flat of appartement woont kan denken aan planten op het balkon. Kies voor vaste planten (die langer dan 2 jaar leven) zodat je niet steeds opnieuw hoeft te kopen of te zaaien. In het najaar verliest de plant zijn groen, maar blijven de wortels overwinteren, om in de lente opnieuw op te komen. Zo kun je er steeds opnieuw van genieten. Met hangende planten bespaar je bovendien een hoop ruimte, maar creëer je toch een stukje natuur dicht bij huis. Daar worden ook de bijen, vlinders en vogels blij van.

Boomspiegel vergroenen

De boomspiegel, die lege en zanderige grond rondom een boom in de stoep, is een perfecte plek om de buurt te vergroenen. Een groene boomspiegel ziet er kleurrijk en gezellig uit en is een fijne plek voor wilde bijen, vlinders en andere insecten. Dat is toch beter dan een plek voor straatafval of hondendrollen?

Straatactie

Wie enthousiast raakt van deze voornemens kan het nog groter aanpakken. Kijk eens goed rond naar de tuinen in de straat. Zijn al die stenen, tegels en kiezels wel echt nodig? Kan jouw straat wel een beetje meer groen gebruiken? Organiseer dan samen met buurgenoten een straatactie. Samen tuinieren is ook nog eens gezellig!

Genoeg plannen om de komende maanden mee aan de slag te gaan. In ieder geval een groen en kleurrijk nieuwjaar gewenst!

De kracht van vrijwilligerswerk

Ik ging in gesprek met Henk van Schayk. Verbaasde me over zijn liefde voor de natuur. Henk zet zich al heel lang in als vrijwilliger voor de natuur op verschillende terreinen. Nieuwsgierigheid naar zijn activiteiten en motieven leidde tot onderstaande tekst en tot het artikel op de pagina 15.

Wat zijn je activiteiten als vrijwilliger?

Ik ben actief als penningmeester bij zowel de KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging) als bij het natuurplatform Helmond. Daarnaast zit ik in de leiding van BMP (broedvogel monitorenproject). Daarbij gaat het om het tellen van kolonievogels zoals roeken en blauwe reigers. Ook ben ik actief betrokken bij het onderhoud van de oeverwaluwand Berkendonk. En...ik ben Pr-man bij het zangkoor "De Notenkrakers". Niet alleen vogels zingen...

Je bent dus wel erg bezig met de natuur. Hoe komt dat zo?

Tja...mijn vader was een vogeltjesvanger. Ik ben tussen de vogels opgegroeid. Mijn vader kweekte kanaries, parkieten enzovoort. Hij heeft altijd een volière gehad. Je ziet natuurlijk wel meer dat je opvoeding en de keuzes van ouders een heel grote rol speelt. Zo kun je constateren dat veel kinderen bijvoorbeeld de sport gaan doen die de ouders ook deden. Als het om liefde voor de natuur gaat dan is het dus ook erg belangrijk dat ouders ook belangstelling, aandacht voor de natuur hebben. Kortom: de bekende appel valt niet ver van de boom. Scholen kunnen in die zin misschien ook wel een steentje bijdragen, maar niets kan op tegen het voorbeeldgedrag van ouders.

Je had het over de KNNV. Vertel.

Ik ben hier in Helmond in 1977 komen wonen en het toeval wilde dat ik een buurman had die lid was van de KNNV. Gevolg? Op dit moment ben ik al bijna 30 jaar penningmeester van die club...

Wat doet die KNNV eigenlijk?

Het is best een grote vereniging die in 1901 is opgericht en heeft nu zelfs 48 afdelingen verspreid over heel Nederland. De vereniging organiseert lezingen, cursussen, wandelingen enzovoort. Zelfs reizen worden aangeboden. Zelf heb ik ook verschillende natuurritten ondernomen. Zo ga ik al veertig jaar op vogelvakantie met een paar vrienden. Vogels observeren, fotograferen. Geweldig inspirerend. Nu maak ik ook wel met mijn dochter cultuurhistorische reizen.

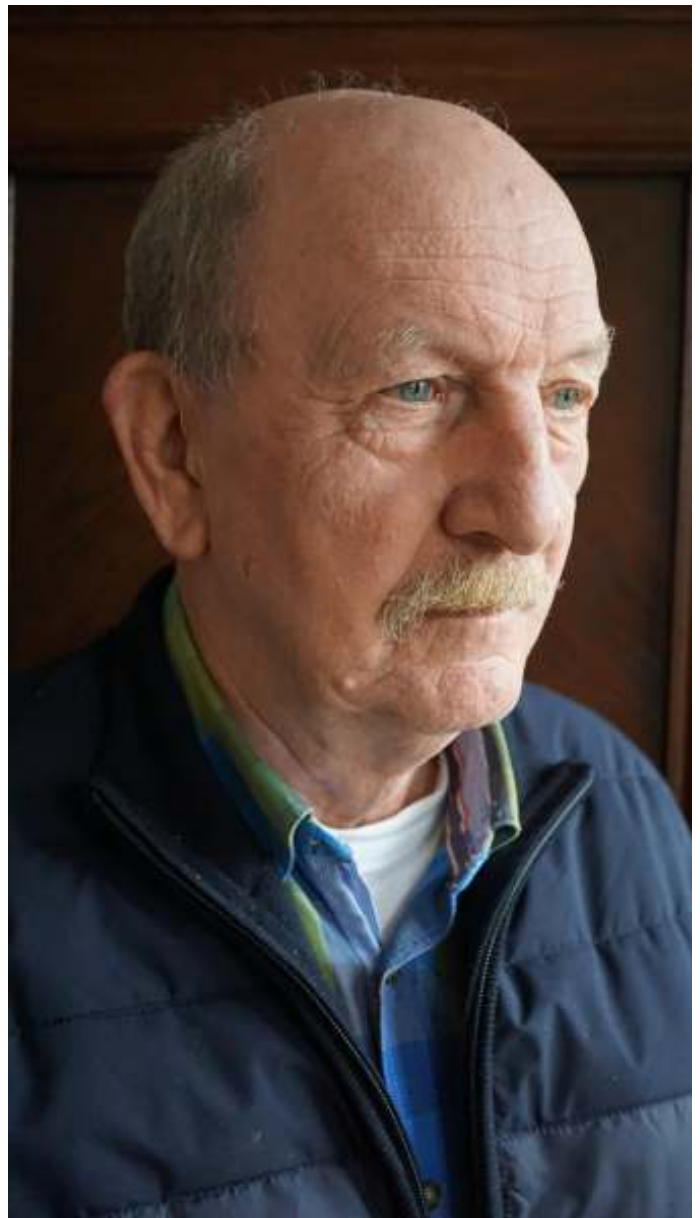
Bij de KNNV wordt er ook heel veel aan onderzoek gedaan. Veld biologische activiteiten. Onze afdeling heeft in samenwerking met IVN onderzoek gedaan naar planten langs de nieuwe loop van de Goorloop in Helmond West. Op internet is natuurlijk nog veel meer te vinden over de KNNV.

Wat kun je zeggen over de leden van de afdeling Helmond?

Oei. Het aantal leden is nu ongeveer twintig. Jammer, want we hadden er ooit tachtig. De oorzaak? Vooral het feit dat de meeste leden oudere personen zijn. Dat betekent dat we vooral door overlijden de terugloop van het aantal leden moeten verklaren.

Jeugd? Scholen benaderen?

Lastig. Jonge kinderen zijn vaak wel van nature geïnteresseerd in de natuur. Jonge kinderen zijn nog vertrouwd met "het verwonderen". Wanneer ze in de puberteit komen, haken ze af. Ze leven

natuurlijk dan in een wereld vol vooral sociale uitdagingen en ongelofelijke mogelijkheden en om dan geïnteresseerd te blijven in bijvoorbeeld kleinschalig onderzoek..... Wat kies je in een overweldigend aanbod van mogelijkheden? Meestal niet voor het je in relatieve stilte verdiepen in de natuur. Daarmee score je niet direct bij leeftijdsgenoten. Toch?

Wie hou je dan over?

Vooral gepensioneerden. Onze gepensioneerde leden zijn best geïnteresseerd in kleinschalig onderzoek. Vaak zijn deze mensen ook best "Einzegängers" die ook niet zo'n behoefte hebben aan bijvoorbeeld lezingen.

Hoe hou je dan de moed erin?

We zijn met een relatief kleine groep. Stimulerend is bijvoorbeeld dat een klein groepje deel nemen aan een plantenwerkgroep waarbij samengewerkt wordt met IVN. Verder zoals ik al zei: "Mijn liefde voor de natuur is met de paplepel ingegeven". Ik kan niet anders. Ik herken iedere vogel aan zijn geluid en aan de manier van vliegen. Dat geeft zoveel voldoening. De natuur.....ik kan niet zonder. Die verbondenheid verrijkt en voelt zo goed!

Daarna vertelt Henk uitgebreid over de oeverwaluw. Voor mij aanleiding te vragen of hij daarover een artikeltje wil schrijven en daarbij wat foto's te leveren. Zie het resultaat op de pagina 15.

Interviewer: jelle everhardus

Kringloop winkel Helmond

Waar wij voor staan

Afvalstroom beperken

Dit doen we door het opzetten van activiteiten die product- en materiaal hergebruik stimuleren.

Creëren van werkgelegenheid

Wij willen iedereen de kans bieden op werkgelegenheid, werkvaring en leerplaatsen. Dit vooral voor de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Hanteren van lage prijzen

Wij zorgen voor de laagste prijzen zodat iedereen kan genieten van onze prachtige producten!

Helmondse imkervereniging Zeldzame huisdieren

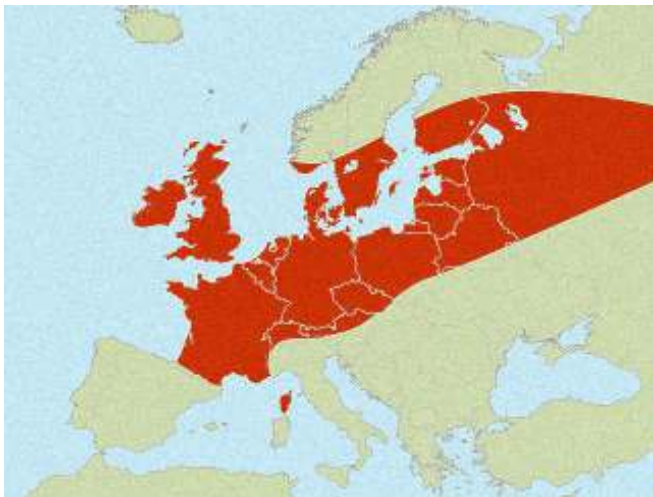
U zult daarbij niet meteen denken aan een insect. Toch gaat dit artikel daar over. Namelijk over de oorspronkelijk hier voorkomende zeldzaam geworden Westeuropese honingbij de *Apis mellifera mellifera*, ook wel zwarte of donkere bij genoemd. Het is dan ook het enige insect dat voorkomt in de lijst van het Levend Erfgoed.

De meerderheid van de bijenhouders in Nederland imkert met Carnica of Buckfastbijen of hybride tussensoorten. Eigenlijk zijn dat allemaal exoten. De zwarte bij (*Apis mellifera mellifera*) is de enige honingbij die van nature in ons land thuishoort: ze behoort tot ons natuurlijke erfgoed.

De honingbij is ongeveer een miljoen jaar terug in Europa terecht gekomen. Er zijn diverse ondersoorten ontstaan waaronder *Apis mellifera mellifera*. Tijdens de laatste ijstijd werd die soort tot de kust van de Middellandse zee teruggedreven.

Ruwweg 11.700 jaar terug kwam de ijstijd ten einde. De linde en hazelaar konden met de warmte naar het Noorden oprukken. Vanaf de Franse rivièra of Noord-Spanje verspreide ook de donkere honingbij zich geleidelijk naar grote delen van West en Noord-Europa. Het is er de enige inheemse honingbij met diverse genetische subgroepen die we ecotypes noemen.

Die ecotypes hebben zich weten aan te passen aan lokale klimaten en flora. Van het Middellandse zee klimaat, de Zwitserse Alpen, het zeeklimaat van Ierland en de korte zomers van Scandinavische landen tot in Rusland. Overal zijn ecotypes te vinden die zich gedurende duizenden jaren optimaal aan dat specifieke klimaat en de lokale plantengroei hebben aangepast.

Recente geschiedenis

Met de komst van de mobiele bijenkast met uitneembare ramen veranderde het bijenhouden drastisch. Zulke kasten maakten het mogelijk bijenvolken van nabij te inspecteren en aan basale koninginnenteelt te doen. De import van zuidelijke koninginnen en volken die bekend stonden om hun zachtaardigheid en haalkwaliteiten (honing) kwam ongeveer 150 jaar terug op gang. Imkers konden gericht gaan natelen van zulke geïmporteerde koninginnen. In Nederland hield de korfimkerij lang stand. Daardoor liep

ons land qua import van exotische bijen achter op de ons omringende landen.

Zijn er nog raszuivere donkere bijen?

Doordat de darren van import-rassen paren met inheemse jonge koninginnen zijn er op weinig plaatsen nog genetisch zuivere zwarte bijenvolken. De genenpool van de inheemse honingbij is door de voortdurende import en koninginnenteelt met carnica en buckfastbijen flink uitgedund. De zwarte bij kon alleen ongestoord voortbestaan in regio's die omgeven zijn door natuurlijke barrières zoals bergen of zee. En op plaatsen waar een importverbod werd ingesteld zoals al in de jaren 30 in het Zwitserse kanton Glarus.

Dichter bij huis: België

Rond het Belgische Chimay is nog een populatie van de A.m.m. waar de vereniging Mellifica (Waals) en Zwartebij.org (Vlaams) van natelen. Chimay ligt Zuidelijk in de Belgische Ardennen tegen de Franse grens aan. In 2004 dienden lokale imkers in Chimay gezamenlijk bij de gemeente het verzoek in op het grondgebied alleen nog 'abeilles noires' (zwarte bijen) toe te staan. Elf jaar later voegden de imkers uit het Zuidelijker gelegen Momignies zich daarbij.

De Belgische bijen zijn door hun geografische oorsprong en het subklimaat ter plaatse eerder van een ecotype dat hoort bij het Franse middegebergte dan bij Nederland. Daar heel arbitrair in zijn heeft weinig zin en kan tot eindeloze discussies leiden. Misschien had de donkere bij zoals die voorheen voorkwam in Zuid-Limburg wel meer genetische overeenkomsten met de overgebleven Belgische bij dan met die op de waddeneilanden? Uitsluitel daarover kunnen we niet meer krijgen.

In Nederland zelf: Texel & Terschelling

Op Texel is een verbod op aanvoer van bijen in de gemeentelijke verordening (APV) opgenomen. Honingbijen mogen het eiland wel af maar niet op. Dankzij deze lokale wetgeving is er nog een populatie behoorlijk zuivere zwarte bijenvolken te vinden.

Wel is er her en der wat vermenging opgetreden, mogelijk door het overvliegen van carnica's vanaf Vlieland of Den Helder. Of misschien toch door aanvoer van het vasteland?

Met vleugelmetingen is de raszuiverheid van alle Texelse volken

in kaart gebracht. De bijenvolken die het best scoren op eigenschappen van de inheemse bij zijn vervolgens geselecteerd. Inmiddels wordt van deze koninginnen gericht nageteeld. De Texelse populatie kan hierdoor op termijn weer voldoen aan alle kenmerken van de donkere honingbij.

Het inheemse natuurlijke erfgoed wordt veilig gesteld voor de toekomst.

Via de teeltgroepen zijn raszuivere donkere bijen met Texelse roots beschikbaar voor leden van 't Landras.

Op Terschelling zijn op relevante volken ook metingen gedaan. Daar is de status en herkomst nog niet helemaal duidelijk. Op de overige Nederlandse waddeneilanden komen geen donkere bijen meer voor. Vlieland en Schiermonnikoog zijn in gebruik als bevruchtungsstation voor carnica en Ameland voor buckfast.

Helmond

U zult zich misschien afvragen wat dit heeft te doen met Helmond? Nu, sinds een aantal jaren bevinden zich in het Helmondse verspreid over meerdere bijenstanden een twintigtal van deze bijenvolken (A.m.m.) in het bezit van de voorzitter van de Helmondse Imkersvereniging. Hij probeert, net als een aantal andere imkers in Nederland, door voortdurende selectie en aanparing op het Eiland Neeltje Jans deze volken weer zo donker mogelijk te krijgen. En op deze manier mee te helpen om de *Apis mellifera mellifera* voor uitsterven te behoeden.

Bronnen:

<https://szh.nl/dieren/bij/zwarte-bij/>

<https://inheemsedonkerebij.nl/>

<https://kleinezwartebij.nl/index.php/nl/>

De klimaatburgemeester

Brigitte van de Koeving is klimaatburgemeester van Helmond, een rol waarvoor iedereen zich aan kan melden. Zij wil zich inzetten voor meer groen in onze stad.

Er zijn zo'n 240 klimaatburgemeesters in heel Nederland. Een symbolische rol waarbij je zelf de keuze maakt hoe je daar vorm aan geeft. Ik doe dat vooral door om de week op donderdag een column te schrijven over biodiversiteit voor de website www.ditishelmond.nl

Op een luchtige manier probeer ik te inspireren en te informeren en soms bied ik een podium aan kleine maar hoopvolle initiatieven.

Zo heb ik Yvonne voorgesteld van pluktuin Mooy die alles weet over duurzaam tuinieren en als tip gaf om tijdens de koude maanden te kiezen voor een droogboeket.

Een duurzaam en goedkoop alternatief voor snijbloemen.

Ik probeer eenvoudige tips te geven die voor iedereen haalbaar zijn zoals het idee om je regenpijp af te koppelen en het regenwater in de tuin weg te laten lopen i.p.v. in het riool. Of licht een tegel en plant een Hedra in je tuin. Je hebt er nauwelijks ruimte voor nodig en deze klimop biedt beschutting en voedsel voor vogels in de winter. Mijn laatste column ging over de waterschapsverkiezingen met een oproep om de kieswijzer in te vullen en vooral te gaan stemmen als je mee wilt bepalen hoe het landschap in de toekomst eruit zal zien.

Het laatste dat ik wil is met een opgeheven vingertje zeggen wat je wel of niet moet doen.

Ondertussen weten mensen me te vinden en benaderen ze me met vragen of ideeën. Dan probeer ik mee te denken en te verwijzen naar bijvoorbeeld het Rabobank coöperatiefonds of het buurtnatuur en waterfonds Noord Brabant. De gemeente Helmond is met Eindhoven een duostad aangegaan die zichzelf de vraag stelt: Wat als het lukt klimaatneutraal in 2030?

Ik probeer te luisteren en aanwezig te zijn bij de symposia en de klimaatsessies die momenteel worden georganiseerd. Heel veel kleine successen kunnen een grote impact hebben en een verschil maken. Hopelijk realiseert iedereen zich, jong en oud, ongeacht opleiding of inkomen, dat nietsdoen geen optie is. We moeten allemaal veranderen en in beweging komen en verantwoording nemen voor de generaties die na ons komen.

*Met groene groet,
Brigitte van de Koeving*

Bakelseweg 14
5735 SC Aarle-Rixtel
06 - 2009 15 86
info@ceesmeijer.nl

Cees Meijer

beeldhouwer

galerie
beeldentuin
workshops

WIJ ZIJN OPEN

www.ceesmeijer.nl

Buurttuin de Voorstee groeit door!

Een jaar geleden lag er een leeg stuk grond voor de vrijwilligers van de buurttuin de Voorstee in Brandevoort. Waar begin je dan? Met een paar vrijwilligers die er de schouders onder zetten werden de eerste plantvakken gemaakt en van daaruit groeide de tuin langzaam uit tot het ontwerp dat Marianne van Rooden had geschetst.

Na de opening in september zag de tuin er dan ook al prachtig uit. Inmiddels groeide niet alleen de tuin, maar ook het aantal vrijwilligers! En dat maakt de buurttuin dan ook bijzonder. Samen werken aan de tuin maakt dat er zoveel mogelijk is.

Winterprogramma

Niets te doen aan de tuin in de winter? Jawel hoor! Een deel van de vrijwilligers is weken bezig geweest om de tuin klaar te maken voor het groeiseizoen door permacultuur. Leren van hoe de natuur dit zelf doet. Om de startende tuin een handje te helpen is over de plantvakken bruinkarton gelegd met daaroverheen een mooie laag compost. Andere vrijwilligers werken binnen aan plannen voor dit voorjaar. Welke vergeten groenten zouden we ook al weer gaan telen? Hoe gaan we een kruidenwiel inrichten? En wat zijn nou allemaal eetbare bloemen? Zaadjes bestellen en al wat voorzaaien om straks uit te zetten.

Gratis Informatieavonden Permacultuur

Iedereen die geïnteresseerd is in tuinieren kan het komende jaar zich gratis aanmelden voor informatiebijeenkomsten. Er komen meerdere informatie-avonden over regeneratieve landbouw, permacultuur en bijvoorbeeld voedselbossen. We merken namelijk ook in Helmond dat inwoners hier nieuwsgierig naar zijn. Dus ook op deze manier groeit de Voorstee. We gaan steeds meer activiteiten organiseren. Bovendien is een van onze belangrijkste taken het samenbrengen van mensen. Er zijn al diverse groepen langs gekomen voor een bezoek en een kop koffie of thee. Ook een keer langs komen? Mail ons op info@voorstee.nl of kom langs op zaterdagochtend tussen 10 en 12.00. Graag tot ziens!

Voor altijd in prachtige natuur, tegen het dal van de Aa

Een natuurgraf is groen, duurzaam en voor eeuwig

Bij de oudste en meest natuurlijke manier van begraven gaat het graf helemaal op in de natuur. Zo maken we deel uit van de eeuwige kringloop van het bestaan. Bovendien staat de eeuwige grafrust ook garant voor eeuwige natuur.

Voor altijd natuur

Op Hoeve Ruth staat het belang van de natuur voorop. Alleen een boomschijf van inlands hout met gegraveerde inscriptie markeert de plek van het graf. Zo belasten we het milieu niet met materialen die niet of moeilijk opgenomen worden. Het voormalige productiebos vormen we om tot een dynamisch bos met een ven. En de heide - zoals die daar vele jaren geleden ook groeide - brengen we weer terug. Door de grotere biodiversiteit is deze natuur straks beter in balans en aantrekkelijk voor nog meer verschillende flora en fauna.

Eenmalige kosten

Op Hoeve Ruth kennen we slechts eenmalige kosten. Daarmee laten we voor onze nabestaanden geen extra zorgen achter, maar wel een plek in de natuur om naar terug te keren. Reserveer deze plek al bij leven, dat maakt wensen kenbaar en ontzorgt onze naasten.

Welkom voor een wandeling. Informatiecentrum 't Veldhuys is dagelijks geopend van 13.00 tot 17.00 uur. Of maak een afspraak voor een rondleiding en oriënterend gesprek.

Landgoed Hoeve Ruth
natuurbegraafplaats

Hazeldonkseweg 24 | 5756 PA Vlieden [gemeente Deurne] | 0493 745474 | www.hoeveruth.nl | info@hoeveruth.nl
[facebook.com/natuurbegraafplaatssoeveruth](https://www.facebook.com/natuurbegraafplaatssoeveruth) | [@instagram.com/natuurbegraafplaatssoeveruth](https://www.instagram.com/natuurbegraafplaatssoeveruth)

In het onderstaande beschrijft Henk van Schayk de problemen die zich voordeden bij het in stand houden van de kunstmatige oeverzwaluwwand bij recreatie- en natuurgebied De berkendonk. Oeverzwaluwen broeden jaarlijks in deze wand.

De vogelwerkgroep van de K.N.N.V. (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging) afdeling Helmond verzorgt het onderhoud sinds de plaatsing van de kunstmatige oeverzwaluwwand in 2002 op De Berkendonk.

De kunstmatige wand met een klein strandje ervoor bestaat uit 10 betonnen elementen met in totaal 120 voorgeboorde gaten. Deze wand is door de ontgronder van De Berkendonk de firma Smals geplaatst in het natuurgeedeelte van de recreatieplas.

Trouwens als het om zwaluwen gaat dan kennen we naast de wat zeldzamere oeverzwaluw de boerenzwaluw, huiszwaluw en gierzwaluw.

De oeverzwaluwen overwinteren in Zuid-Europa en Afrika en komen ieder jaar eind maart, begin april weer terug naar de zwaluuwand op De Berkendonk. Zij graven met hun poten dan een gang in de wand van zo'n 50 tot 100 centimeter diep. Aan het eind van de gang maken ze ruimte om te broeden en hun jongen groot te brengen.

Als ze klaar zijn met hun broedsel en alle jongen zijn uitgevlogen, vertrekken de laatste oeverzwaluwen eind september weer naar zuidelijke oorden. Daar overwinteren ze dus.

Na hun vertrek begint voor de vogelwerkgroep het onderhoud. De groep zorgt ervoor de nestgangen schoongemaakt worden en opnieuw gevuld worden met zand.

Dan is de wand weer klaar voor het volgende broedseizoen en kunnen de zwaluwen hun nestgangen weer uitgraven.

Twee jaar na de aanleg van de wand in 2002 kwamen de eerste oeverzwaluwen in de wand broeden. Het aantal broedparen liep daarna gestaag op tot een totaal van 70 a 80 broedparen per jaar! Helaas kwam aan dit mooie resultaat in 2014 een einde. Want...het strandje voor de wand werd ontdekt door vissers, feestvierende jongeren en huttenbouwers, waardoor de broedvogels al bij hun aankomst werden gestoord. Dus gingen ze niet meer broeden in de wand. Nadat in overleg met de gemeente Helmond in 2017 werd besloten om het strandje voor de wand te verwijderen, kwamen in 2019 de eerste broedvogels gelukkig weer terug en broedden er 54 paren in de wand.

Daarna en tot en met nu broeden er gemiddeld per jaar ongeveer zelfs 80 broedparen in de zwaluuwand.

Toch...probleem...

Tot het jaar 2020 stonden de elementen fier aan de rand van een eilandje met de voeten in het water. Door de extreme lage waterstanden van de droge zomers van de afgelopen jaren en het hierna stijgende water in het broedseizoen van 2021 werd het zand onder aan de voet van de elementen weggeslagen en gingen deze gevaarlijk overhellen. Gelukkig hadden de broedende zwaluwen hier geen last van en brachten gewoon hun jongen groot.

Maar toch... Na het broedseizoen werd in overleg met de Gemeente Helmond direct ingegrepen om te voorkomen dat de elementen om zouden vallen. Boven op de wand werd een stalen rand bevestigd die vastgemaakt werd aan een anker diep in de grond. Voor ons als werkgroep ook belangrijk, omdat wij nu ook weer veilig onderhoud konden plegen.

Echter...tijdens en na het broedseizoen 2022 ging het door de wisselende lage waterstanden weer mis! Want... bij sommige elementen kwam de stalen rand los en gingen de elementen nog meer overhellen!

Ook nu bleven de oeverzwaluwen gelukkig en gingen rustig door met broeden en hun jongen groot brengen. De gemeente Helmond heeft toen na het broedseizoen gekozen voor een tijdelijke reparatie van de wand, zodat de zwaluwen in 2023 weer veilig kunnen broeden.

Door de wethouder Bonte is nu toegezegd dat na het broedseizoen van 2023 de wand op een nieuwe fundering gezet wordt, zodat de wisselende waterstanden geen invloed meer hebben op de wand.

Gelukkig heeft de gemeente Helmond gekozen voor herstel van de wand, zodat iedereen nog vele jaren kan genieten van deze bijzondere broedvogel van De Berkendonk.

Het natuurgebied de Berkendonk is bij het achterste gedeelte van de recreatieplas De Berkendonk. Om er te komen moet je op de Deurneseweg links afslaan en rechts om de waterplas heen lopen. Dan heb je zicht op de zwaluuwand. Mooie wandeling en de moeite waard!

Henk van Schayk vogelwerkgroep K.N.N.V. afdeling Helmond

Kloosterweide 35, 5707 XW Helmond

Natuur In de natte moeraslanden van Zuid-Amerika leeft de anaconda. Hij eet zo af en toe een capibara om vervolgens maanden te gaan verteren en vegeteren. Het komt voor dat hij een oud vrouwtje tot hapklare brok kneedt en doorslikt. Dacht je nu dat de stam waaroe het slachtoffer behoort alles op alles zet om de anaconda (en daarmee alle anaconda's binnen een straal van tientallen kilometers) te doden om van het gevaar verlost te zijn? Nee, ze vereren de anaconda als heilig dier, bewonderen zijn schoonheid en kracht, en zien de dood van hun stamgenoot als onlosmakelijk aspect van een leven in de natuur met wilde dieren. Ze leven als jagers en verzamelaars, en houden geen dieren die ze als hun eigendom beschouwen. Verder doen ze ook niet moeilijk over sex, maar dat terzijde.

In Nederland – dat drassige grasland aan de Noordzee dat in het voorjaar zo prachtig oranje kleurt wanneer de onkruiden weer gedood moeten worden – zijn de beesten, de planten, de gronden, de wateren en de luchten eigendom van de mens, nou ja, van sommige mensen. Hij mag ermee doen en laten naar eigen goeddunken, want god heeft hem aangesteld tot rentmeester over de natuur. Het bewijs daarvan is vastgelegd in een eeuwenoud heilig boek; er wordt nog altijd vervaarlijk mee gezwaaid als een onverlaat zich kritisch uitlaat over dode letters, grootgrondbezit, Roundup, hamboer & hamburger en de idee dat voedselzekerheid boven voedselveiligheid en het milieu mag gaan. Kortom, Nederland is het hoogtepunt van beschaving in gehoorzaamheid aan de economische canon. En daar past wolf, das, bever, dichter en zo niet in.

De primitieve mens staat stil, wat wij westerlingen zien als achteruitgang. Hij leeft met de dag; als het regent, wapent hij zich niet met noordwester, paraplu of regenjas om de bossen in te trekken om iets te kappen, hij doet dan niks of snijdt een beeldje van balsahout.

Wij hollen voort achter hen die achter een gewenst doel aan voorthollen. Wat is dit gewenste doel en wie is er begonnen met hollen? Heeft het doel ons ooit iets gebracht dat al dat 'rennen en stressen' waard was? Of heeft het ons uit-gehoud achtergelaten aan de kant van de weg die van nul naar nergens leidt? Hoeveel schoonheid is verloren gegaan in onze jacht naar 'hogere schoonheid'?

Verder ben ik van mening dat het de schuld is van het kapitaal.

Beste lezer, U heeft zojuist ons Magazine ingezien of misschien ook wel gelezen.

Het Magazine van het Natuurplatform Helmond is een uitgave van samenwerkende natuurorganisaties uit Helmond. De leden zijn

Groei&Bloei afd. Helmond e.o.

IVN-Helmond

KNNV-afd Helmond

WBE De Helm

Imkersvereniging Helmond e.o.

Voorstee

Stg Landschapspark Kloostereind

Wij vinden het belangrijk dat het Helmondse publiek het Natuurplatform kent en hopelijk ook waardeert. Daarom brengen we o. a. dit blad twee keer per jaar uit.

Heeft u vragen of opmerkingen?

Wij ontvangen uw reactie graag op redactie@natuurplatformhelmond.nl

Lees dit blad digitaal

U kunt ons blad ook lezen via www.natuurplatform-helmond.nl